

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Scipio Claromontius De Ratione Status

Chiaramonti, Scipione

[S.l.], 1679

Exponitur, quae & qualisnam sit felicitas, quam Politici finem legis ponunt, utrum in sensu colectivo, an distributivo. Et dissidium in ea re Platonis cum Aristotele. V.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10064

Exponitur, quæ & qualisnam sit felicitas,
quam Politici finem legis ponunt, utrum in sensu collectivo,
an distributivo. Et dissidium in eare Platonis cum
Aristotele.

CAP. V.

onfirmata itaque proposita conclusione, quod salus civitatis & civium sit finis legum, & reipubl. non ab re est distincta magis cognitione percipere, quid sit illa felicitas, de qualocis civitatis Politici loquuti sunt, & quomodo intellexerint, quod civitas eam participet. Dico itaque quod ad primum, quod felicitas, quam Aristot. & Plato finem legis constituerunt, summum in hac vita bonum sit: hoc est, maximum bonum, ad quod homo pervenire possit viribus suæ naturæ optimè exultæ. Illud definit Aristoteles per operationem animi, virtute directam optima, in vita perfecta. (*lib. 1. Ethic. cap. 1.*) Distinxit postea virtutes in morales & dianoëticas, subsistens in illis, quæ in hac vita exercentur, & naturæ lumine cognoscuntur. De altera enim vita nihil locutus est. Et hanc quoque felicitatem, quam transitoriam appellant Theologi, Plato intellexit. Nam etiam si illam extulerit ad cognitionem Ideæ boni, attamen de ea cognitione locutus est, quæ hic per optimam disciplinam haberi potest: quam ille definit, esse facultatem convertendi oculos mentis a rebus inferioribus ad vere intelligibiles. (*lib. 7. de Iusto.*) Concludo itaque, quod felicitas, ab hisce binis summis Philosophis pro fine civitatis posita, illa est, ad quam hic ab homine viribus naturæ suæ optime exultæ perveniri potest: estque porro divisa a Philosopho in felicitatem activam, quæ versatur in operationibus virtutis activæ & moralis, & contemplativam, quæ consistit in contemplatione scientiarum, & præsertim sapientiæ. Hæc sufficiant dixisse de felicitate, quantum ad præsens propositum. Progredior ad alterum, quomodo dicatur, quod civitas illam participet, an universim collecta, an vero in suas divisa partes. Dicerent Scholastici collectivè & distributivè. Exemplo me declaro. Nam si dicemus, Apostolos fuisse duodecim, comprehendimus collegium Apostolorum

rutti in sensu colectivo, ut scholæ loquuntur. Nam non nisi de omnibus una sumptis id verum est. Sed cum dicimus Apostolos fuisse sanctos, sensu distributivo verum est, de quolibet separatim, qui sanctus fuit: Petrus, Andreas, Jacobus, & cæteri, omnes ex illis fuerunt sancti. Jam quod ad rem nostram, videtur mens Platonis esse, quod felicitas civitatis, per leges procuranda, collective non distributive talis sit. Hoc est, intentionem legis esse debere, totum corpus civitatis & reipubl. perfectissimum & pulcherrimum efficere, & propterea felix: nequaquam vero quamlibet partem. Exprimit & declarat mentem suam exemplo ab humana pulchritudine capto. (*lib. 4. de Justo sub initium.*) Verba ita sonant. *Quemadmodum enim si quis nos figuram hominis depingentes vituperet, quod pulcherrimis animalis partibus non pulcherrimos etiam colores apponamus: oculi enim pulcherrimum membrum non purpura, sed nigro colore essent depicti: decenter utiq; respondere videamur, ô mirifice, non oportet nos adeo pulchros oculos pingere, ut ne oculi quidem esse videantur, ac neque cætera membra? sed considerare si singulis decorem suum attribuentes, totum pulchrum reddamus.* Et post alios sermones subjungit, ex quibus apparet, quod nolit leges esse sollicitas de felicitate custodum, qui ordo civium præcipuus est, neque militum qui alter est: cum dehinc agricolæ & artifices supersint, qui non sunt partes reipubl. Ex adverso Aristoteles vult, civitatem ita esse felicem, ut etiam quilibet civis eam participet, reprehenditque Platonem his verbis: (*lib. 2. polit. c. 3.*) *Fieri autem non potest, ut civitas tota beata sit, nisi plurimi, si non omnes partes, aut quidam, vitam beatam nacti sint. Non enim eorundem est beatum esse, quorum numero par. Hoc enim contingit toti inesse, partium autem neutri: beatum vero esse nullo modo. Atqui si custodes non sunt beati, qui alii erunt? non enim profecto opifices & multitudo sordidas artes colentium.* Et 7. Polit. cap. 2. concludit eandem esse civitatis felicitatem, quæ cujusvis ex multitudine. Sed quod magis ad rem facit, *cap. 13. & 14. & seq.* ejusd. libri, ut felicem reddat civitatem, introducit disciplinam, sive educationem civium, ut omnes si fieri potest, optimi fiant, utque sic ex virtute agant, quæ felicitas est publica & privata. Sed quid? ipse Plato lib. primo de legib. cujus verba superius adduximus, palam facit, quod idem sentiat, quando de optimis legibus dicit, *cum utentes iis felices efficiant.* Et profecto, si felicitas est actio ex virtute, virtus non nisi in hoc vel illo animo hominis singularis

singularis refidet, qui postea uniantur in communibus deliberationibus & actionibus: & nisi quisq; Senator, civisque, in illa unione ex virtute ageret, quorum foret publica electio, & actio virtuosa? Sanè res quæ animo haud posset concipi. Ita constitutum sit, quod felicitas sperata ex legibus omnium sit civium, in sensu distributivo, sive divisim: cum hæc sit ipsius mens, ut hic & ille, unus idemque alter, & sic quilibet sit felix: ita quidem ut illa studeat istum & hunc privatum felicem reddere, eo tamen modo, ut ipse præcipua, imo adæquata destinatio foret, sitque, omnes reddere, quantum fieri potest, felices. Quam ob rem felicitas privati cujuslibet civis per se a legibus intenditur, estque finis per se, ut tamen finis adæquatus sit felicitas omnium civium, & quorumcunque una. De quibus scio me alibi fusius disseruisse, modo sufficit me hoc in loco mentem meam compendio explicasse. Superesset exponendum, utrum felicitas, de quo modo agimus, intelligenda solum de subditis sit, an de illis quoque qui imperant. Verum quoniam quarto loco proposita est opinio, an utilitas imperantium finis sit reipubl. bitem campus erit apertus hanc decidendi quæstionem, quorum lectorem remittimus. Hastenus ex his, quæ diximus binæ colliguntur conclusioes, ad decidendam quæstionem præcedenti capite tractatam: quarum altera est, quod finis ex sua natura verus & rectus regiminis est utilitas communis, & salus civium: altera est, quod in optima resp. & optimo imperio, utilitas communis & felicitas civium finis est non solum secundum naturam, & ex ratione, sed ipso actu & re ipsa. Quod ad optimam resp. ut cognoscatur, quæ illa sit, jam satis est novisse, quod rerum p. aliæ bonæ sunt, aliæ prævæ, (id quod paulo post patebit, & quales sint) & quod ex bonis omnium præstantissima est optima resp. cujus finis in actione & usu versatur, qualem descripsi.